

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Józseftér 10,
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:
SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve... 8 frt
Fél évre... 4 „
Negyedévre... 2 „
Az »IFJUSÁG«-gal együtt
évente két forinttal drágább.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

A szentegylet missziója. Irta: Timár Szaniszló. — A zsidók az oka. Irta: Szabolcsi Miksa. — A patkány. Irta: Dr. Sárosi Géza. — Heine — Mózesről. Fordította: Dr. Zollner Béla. — Gyöngyszemek a talmudból és midrashból. — Az elme (Vers Jedaja Hepenitől.) Héberből fordította: Dr. Klein Mór. — Kis magyarázat. Irta: Richter Zsigmond. — Az arany láb. (Vers.) Irta: Roboz Andor. — A magyar szó érdekében. — A miskolci magyar hitszónok kérdéséhez. — Hírek. — Egy valóság, két vallás. Eredeti regény. Irta: Haber Samu. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1897. december 5.) 5658. Kiszlév hó 10-ike. Hétfő 11-ike. Kedd 12-ike. Szerda 13-ika. Csütörtök 14-ike. Péntek 15-ike. Szombat 16-ika. Hetiszidra: **Vájislach.** (Mózes I. könyve 32. fejezete 4. versétől a 36. fejezet végéig.) Haftóra: »Vajivrach Jaakóv szedé Aram vajavód Jiszróél b'iso...« (Hosea 12. fejezete 13. versétől a könyv végeig.)

A szent egylet missziója.

Élt valamikor — s emlékezetem most a középkorba száll vissza — egy dúsgazdag kereskedő Nagybritanniában, aki rengeteg vagyonát arra használta, hogy titokban jótékonytárgyakat gyűjtsen. Mások törekedtek a hatalmasok kegyét megnyerni, kitüntetésekért nyerni, siettek élvezni és az élet unalmát vigalommal elűzni. Ő azonban kereste a tolongó és nyüzsgő emberáradatban a nyomor és szenvedés forrását, hogy enyhítse azt, ahol lehet. »Miért nem törekszel fölfele?«, kérdezték egykor. »Mert az embert saját súlya húzza lefele«, felelé a filantrop. »Nézd, ott fönn fény és ragyogás hívogat!« folytatták. »Látok ott lenn egy sirt tátongani«, szólott ő, »amely az én nyugovó helyem lesz egykor; félek oda leszállani, mielőtt emberi rendeltetésemet be nem végezném«. »Ez a kor«, unszolták tovább, »nem érti törekvéseidet«. »Van egy szem a világegyetem végtelenében«, válaszolta ő, »amely kíséri lépteimet s számon kéri mulasztásaimat; ha elmulasztok egy könyvet letörülni, amelyet letörülhetek, nagyobb mulasztást követek el, mintha a világ legnagyobb kitüntetéséből késtem volna le«.

E férfi emléke merül föl előttem, amikor a budapesti »Chevra Kadisa« zajtalan tevékenységét szemlélem, amelynek missziójához tartozott eddig, hogy — mint az a bölcs — fölkeresse a nyomor és szenvedés titkon, vagy nyilván csörgedező forrásait és szüntesse, vagy enyhítse azt,

amennyire szüntetni, vagy enyhíteni lehet. Az emberszeretet e nagyszerű munkáját nem azzal az aplommal végzi, amely a jótéteménnyel kérkedni látszik, hanem rendeltetéséhez hiven, magáért a jóért.

És ebben a korban, amelyben az önzés oly brutális, a haszonlesés ösztöne oly erőszakos, a részvétlenség oly óriási; amikor a gyűlölet munkája a hiuság törekvéseivel tart lépést: kétszeresen figyelemreméltó, hogy — van itt a zsidóság kebelében egy testület, amelynek törekvése *lefele gravitál*, oda, ahol a nagyzás komédiáin túl a nyomor apró, vagy nagy tragédiái játszódnak le. Van egy testület, amely kiválasztott férfiakból áll és amely nem tekint jobbra-balra, nem nézi a korszak változatos és sajátos harczeit, hanem nézi a sirokat, amelyek ott alant tátonganak, a könyveket, amelyek ott alant folydogálnak, hallgatja a sóhajokat, amelyek az alant küzdő, a sorssal és nélkülözéssel birkozó tömegekből törnek elő.

A »Chevra« a jótékonytársaság roppant munkájában, amelyet gyakorol, kötelességeket teljesít élőkkel és holtakkal szemben egyaránt. Munkáját nem végzi be ott, ahol a szenvedő lelép az élet küzdteréről, hanem voltaképpen ott kezd, vagy folytatja. A halál és betegség réme ijeszti leginkább a nyomor és éj fiait. Ez az a hely, ahol nemcsak a szenvedélyek születnek, hanem egyszerűen a társadalmi küzdelmek eszméinek anyagát gyűjtik. Nemcsak temetkezéseknél gya-

korol messziremenő jótékonyt, hanem kórház és elaggott munkaképteleneknek menhelyt tart fenn, segíve a szűkölködőket és a szociális nyomor legtitkosabb és legrejtettebb okait keresi, hogy azokat megszüntesse lehetőség szerint.

Missziójának egyik nagy mozzanatához tartozik az új időkben kifejlődött szociális álmokkal és utópiákkal békés uton való kiengesztelési munka is. Más időre halasztjuk annak a fejtegetését, hogy jogosultak-e a szociális törekvések a harci riadó, amely északról és nyugatról jövet bejárta már hazánkat is, olyan-e, amelyhez csatlakoznia kell minden nemesen érző szívnek. Akár jogosult a szociálizmus, akár nem: a »Chevrakadisa« megértette a szótát és tudja, hogy a jövő zenéje rejlik benne. Éppen azért válik jelentőségteljessé ennek a nemes testületnek a működése, mert jelöli az irányt, amelyen erőszakosság nélkül lehet kiegyenlíteni a szociális óhajokat egyrészt és a kapitalizmus félelmét másrészt. Tevékenysége az általános nagy elszegényedés meggátlására terjeszkedik ki. *Rászoritja azokat, akiknek van, hogy adjanak és elhallgatja azoknak a panaszát, akiknek nincs.* Az önkéntes megosztás nagyszerű és humánus elvei világítanak ki e testület működéséből és így csendes bástyája marad úgy az ostromlóknak, mint pedig az ostromlottaknak.

Ilyen gondolatok támadtak bennem, amikor értesültem, hogy a »Szent egyesület«-nek f. hó 8—18-ig lesz a minden három esztendőben megújuló tagválasztó időszaka. Bizonyára kötelessége minden pesti zsidónak, ki csak teheti, hogy belépjen az egyesület köteleibe és résztvegyen a filantropia nagy munkájában, amelyet az egyesület végez; hogy részt vegyen az anyagi és szellemi jótékonytetteiben; hogy segítse elnémitani a nyomor kiáltásait, amelyek alulról hangzanak, megnyugtató a kedélyek félelmét, amely fölülről indul ki. *Timár Szaniszló.*

A zsidó az oka.

Az elvadás és fölfordulás odaát Ausztriában az antiszemitizmussal vette kezdetét. Egyesületekben, gyűléseken, a gemeinderathban és parlamentben hangot honosítottak meg és tamadási módot, minőt azelőtt tisztességes társaságban meg nem tűrtek. De mert csak a zsidók ellen fordult, hagyták, sőt szerették. Mind nagyobbá nőtt aztán a gyűlölet felekezete; a kiméletlenség és durvaság, a káromlás és szitok, az egyesek és osztályok becsületében való gázolás, a piszkolódás és aljas rágalom mind nagyobb hódításokkal dicsekedhetett és egy szép napon meg volt Ausztriában, mi azelőtt soh'sem volt még: külön osztrák nyelv, az antiszemita idioma.

Ha már meg volt, és meg volt majdnem minden rétegben, miért ne használták volna, némi kis változással, egymás között is? Próbálták és meggyőződtek, hogy lehet. A zsidóra idővel rá is untak, kezdték hát gyakorolni az új nyelvet, az új erkölcsöket egymás között. Ha a lélek egyszer eldurvult, nemcsak bizonyos osztály ellen durva és nemcsak bizonyos körökben. A fegyvereket, melyeket a zsidók ellen kovácsoltak és melyekkel megtanultak bánni vitézen, egymás fején is kezdték kipróbálni és beváltak remekül.

Szomorú vigasz, de azért nem kevésbé tény, hogy a kötéllal, melyet az osztrák németek a zsidók számára fontak, a zsidókkal együtt, magukat a németeket is fojtogatják; sőt fojtogatják főképen a németeket, mert a zsidóknak csak azon a czimen teszik nyakukra a kötelet, hogy németek.

Hogy miért is ragaszkodik oly nyakasan a zsidó a németességhez? Nincs nép, vagy nemzet a világon, melynek a zsidóság nagyobb szolgálatot tett volna, mint éppen a németnek. Széthordta nyelvét a világ minden tájára; ápolta, terjesztette, fejlesztette irodalmát: az antiszemitizmus azért német találmány és a német schulvereinek, hova a bolond zsidó pénzét, lelkesedését és tudását hordja, különösen a zsidók kizárásával exczellálnak.

Mit akarnak a németektől; miért kell a zsidóknak éppen németeknek lenni Ausztriában? Legyenek csehek, lengyelek, szlovének, csak németek ne; mert hálálannabbul, gyalázatosabban soha nép néppel nem bánt, mint az osztrák német a zsidóval.

A nemzetiségek hívják, csalogatják őket. Kérik, csatlakozzanak hozzájuk, szolgálják az ő ügyüket és testvéreknek akarják tekinteni és megosztzkodni velük reményben, jogban, bánatban, munkában.

De bolond fejű a zsidó kifosztatja magát, mint német a dühös csehéktől, csak hogy el ne pártoljon Schönerer, Luegerer és Schneider nemzetiségétől; az apró németek pedig ezalatt vigan éneklük kórusban: »Juden rausz, Juden rausz!«

És még a zsidót mondják praktikus fajnak! Mert német a miveltsége, morálja, gondolkodása, inkább fosztogatást és üldözést tűr el a szlávától, semhogy lemondjon németiségéről, melytől nem tántoritja el magának a németiségnek vele szemben tauusított alávalósága sem.

Ad vocem fosztogatás!

Ha zsidó fosztogatna! Ha zsidó törne őt soh'sem bántott embertársára, hogy áruit folygujtsa, holmijait elpusztítsa, őt magát tönkre, koldussá tegye, családját az éhség és a nyomor martalékává — Schneider bemutatná a bécsi parlamentében a talmudnak azt a részét, mely a zsidónak a fosztogatást megparancsolja; mert a zsidó vallásból fosztogat, szóval az egész nem más, mint rituális fosztogatás, melyre Rohling esküt tenni kész. Nem egy, vagy néhány zsidó fosztogat, hanem a zsidó fosztogat; szóval fosztogat mert zsidó, minél fogva fe-

lelős a prágai zsidó fosztogatásáért a bécsi, a nyiregyházi, a czernovitzi és a belgrádi, szóval minden zsidó, szóval üsd a zsidót, vagy Schneider jargonján: »Juden 'rauss!«

Hogy nem zsidók fosztogatnak, a fosztogatók felekezeteivel senki sem törődik.

Ha előkelő állású zsidó katonatiszt vágyódnék a nemzet vérében fürödni, melyet szolgál; ha annak a nemzetnek, mely neki otthon, jogot, szabadságot, állást ad, bukását, megsemmisülést óhajtana és ennek levelekben kifejezést is adna, — Drumont és az egész internacionális antiszemita világ vad ujjongással mutatna rá az illető előkelő katonatiszt felekezetére. Mert hisz ilyen hazaárulásra csak zsidó képes. De mert Valsin-Esterházy az, ki ilyen gyalázatosságra vetemedett, dehogy jut eszébe valakinek felelőssé tenni ocsmány tettéért felekezetét. Kérem, ez csak akkor szokás, ha zsidó követ el valami nagy bűnt.

De hadd térjek vissza Schneiderre, azaz elébb hadd mondjam el Duhaj Pista esetét.

Duhaj Pista többször volt berugva, mint nem, Duhaj Pistáné ennél fogva többször kapott verést, mint kellett volna. Épen ilyen kedves figyelembe akarta részesíteni akkor is s az ő feleségét Duhaj, mikor betoppantak hozzá pajtásai, hogy elvigyék a bíróválasztáshoz — Duhaj nem szívesen mondott le a kedves időtöltéséről, de nem segíthetett magán, a komák és szomszédok egyszerűen vitték. A gyűlésen nagy volt a tülekedés az alvég és a főlvég gazdái között, de Duhaj abban már nem vett részt. Ép eleget vett be, hogy amint barátai letették, az igazak álmába merüljön. De szavazni kellett, hát talpra állították, Duhaj Pista azonban nagyot ásitva és hosszut nyújtózkodva beleszólt a társaságba, hogy asszongya: már csak elébb elverem ezt a szájas vászoncselédet.

Abba a nagy tülekedésbe, mely az osztrák reichsrath utolsó előtti ülésén németek és szlávok között lefolyt, egyszer csak belékiáltott egy borizű hang, hogy mindennek, épp úgy mint a nyelvrendeletnek *a zsidók az oka!*

A nagy összegabajodásban nem beszéltek a zsidókról, nem is volt mit beszélni róluk; jól van, de ha egyszer Schneider nem tud mást. Azon nevelkedett és abból élt (mert az antiszemitizmus Bécsben üzlet), hát mi mást mondjon ő, kitől nem is várnak mást? Társai azt hozták föl igazolására, hogy egy kicsikét ittas volt, ami nem valami nagy csoda Ausztriában. Hisz testvére az antiszemitizmusban, a szelid Szájer csak nemrég részeg fővel állott neki igazoló beszédének. De ez nem is igaz. Rágalmazták a derék férfit. Ő ugyan azt kiáltotta volna közbe, ha véletlenül épp arról folyt volna a vita, hogy egy bécsi mechanikus hogy is vete-medhetett bélyegzők hamisítására és ha elkövette, mit keres az olyan ember a parlamentben? »A zsidók az oka!« ezt kiáltotta volna közbe Schneider ennek is, és igazat mondana. Zsidók nélkül nem volna antiszemitizmus, antiszemitizmus nélkül Mittermeyerék, Verganiak

és Schneiderek nem kerültek volna a parlamentbe. Ebben az értelemben, tényleg történt közbekiáltásával is igaza volt Schneidernek. Zsidók nélkül az antiszemita soh'sem váltak volna Ausztria és Bécs uraivá, zsidók nélkül nem kapott volna lábra csak a lebuajokban divó hang és erkölcs; enélkül pedig sok nem történt volna, ami történt.

Nem törték volna be többek között Grácban a klerikális szerkesztőségek ablakait, Bécsben nem demonstráltak volna az antiszemita papok ellen, Pilsenben nem kergették volna meg a helyi antiszemita vezért; zsidók nélkül Prágában tisztán csak keresztény németeket fosztogattak volna ki, ami pedig kár lett volna úgy az antiszemita, mint a fosztogatók szempontjából.

Szabolcsi Miksa.

A patkány.

Badeni hajója elmerült és *Lueger* volt az első patkány, amely elmenekült. Először meghizott a gazdag rakományval terhelt hajón, amelyen jutott egyiknek is, másiknak; az egyiknek nyelvrendelet, a másiknak polgármesterség, a harmadiknak felekezeti iskola, meg egyéb jó reménység. Mikor aztán a hajó süllyedni kezdett a saját terhe alatt, kapta magát a patkány, a legnagyobb, a legbölcsebb, a legkövérebb és levetette magát a gálya bordáit ostromló hullámok közé és elkezdett sikoltozni:

— Szervusztok, gyerekek, agyon ne csapjatok valahogy! Ne higyjétek, hogy a hajóról jövök, dehogy; nem is vagyok én patkány, hanem emberevő czapa és világéletemben mindig az volt a legnagyobb ambícióm, hogy lengyel hajóskapitányt egyem. Hamm, *Badeni!*

És *Badeni* eltűnt, és az ostoba hullámok, a parlamentet ostromló bécsi nép ezrei csakugyan azt hitték, hogy az a menekülő patkány csakugyan tengeri ragadozó, hogy csakugyan *Lueger* ette meg *Badenit*. És a haragos tenger engedelmes számárként a hátára kapta az undok, lucskos patkányt, amelyet az imént még el akart temetni és a ravasz ~~his~~ bestia vigan tánczolt a habok tetején és most már komolyan azt hiszi magáról, hogy nem is czapa, hanem *Neptun* isten, akinek egy parancsszavára megjuhászodik az orkántól fölbőszített oceán.

Hát igen, így történt. A jó bécsi nép egyszer csak megbokrosodott és a fejébe vette, hogy lázadást csinál. És megmozdult az utcza és dühösen demonstrált és a fegyveres rendőrséggel szembeszállva, *pereat*-ot ordított *Badenire*, *Abrahamoviczra* és *Luegerre*. Igen, *Lueger*, a szép *Lueger*, az utcza bálványa egy nap alatt kegyvesztetté lett és egy sorba került a német nép ellenségeivel. Bécs hatalmas és népszerű polgármestere fogvaczogva látta a gyönyörű gótíves városháza falai mögött, hogy a falakon kívül ellene lázong a nép, az ő népe, amely eddig csak az ő vezényszavára lázongott; remegve hallgatta a nép itéletét, amelyet ő tanított meg itélkezni; kétségbeesve látta a saját eszközét önmaga ellen fordulni; egy pillanatra azt hihette, hogy ennek a hitvány eszköznek — lelke van, amely magától is tud gondolkozni és érezni. De csak egy pillanatra. A következő pillanathan már segített magán. A következő pillanathan föltámadt benne a nagyszabású népbolondító szivóssága, amely nem engedi a bűnnel és hitványsággal megszerzett hatalmat kisiklani a kezéből, hanem védi, amíg lehet, ujabb bűnnel, ujabb hitványsággal, ha kell.

Lueger, a bécsi nép apostola, először — így mondták az ő föllázadt hivei — elárulta a népet, *Badeni*

kegyeiért. Most azután, egy pillanatig sem habozva, elárulta Badenit, hogy visszahódítsa a nép kegyét. Nem olyan nagy sor az egész, csak »egy kis ámitás, egy kis számítás« stb, amint egy másik operettben is éneklük.

És a nép, ez a bamba söpredék, hitt az ámitónak. Elhitte, hogy árulása csak színlelt volt; hogy nem őt árulta el, hanem a másikat; sőt még azt is elhitte, hogy Lueger volt Badeni megbuktatója. Egy ügyesen megválasztott pillanat visszaadott mindent a bukófélben levő népvezérnek: dicsőséget, népszerűséget, hatalmat, becsületet. És a tömeg, amely egy pillanattal előbb azt ordította:

Pereat Lueger!

egy pillanat múlva tele torokkal kurjantotta a hős felé:

Hoch Lueger!

És aki egy pillanattal előbb még reszketve látta, hogy utját állja a néparadat, egy pillanattal későbbben az áradattól fölkapva, diadalmenetben vonult a fényes palotába, hogy elfoglalja trónusát, amelyen a felséges nép nevében uralkodik a felséges csöcselék fölött.

Kacagató komédia, amelynek csak egy komoly tanulsága van: a népet csalni *kell*, mert akarja, hogy megcsalják. És ime, újabb bizonyítéka annak a csalhatatlan igazságnak, amely a nép pszichológiájának alap-tétele: olyan vezér kell a népnek, amilyen ő maga. Lueger nem lehet elég hitvány arra, hogy elveszítse a kegyét annak a mihaszna tömegnek, amely benne a saját képzmását tiszteli. A császárváros léha népének, amely azt hiszi magáról, hogy forradalmat csinál, pedig csak ordít és ha kitombolta magát, nyugodtan megy sörözni, olyan polgármester kell, aki legalább valami pogány istennek képzeli magát, pedig csak — patkány.

Dr. Sárosi Géza.

Heine — Mózesről.

— A »Geständnisse« című kötetből. —

... Ime én, ki egykor Homéért szoktam idézni, most a bibliára esküszöm. Vallásos érzületem ujjaébredését köszönhetem e szent könyvnek, mely reám nézve nemcsak az üdv forrása, de egyttal a legjamborabb csodalat tárgya lön. Különös! Miután egész életemben a szellem és filozófia orgiáin áldoztam és minden bölcsészeti rendszert megkísérlettem, anélkül hogy kielégítést találtam volna, mint Messalina egy kicsapongó éj után, — most végül ott vagyok, ahol Tamás bátya: a biblia álláspontján s áhitattal és buzgón imádkozom.

Minő megaláztatás! Minden tudományommal sem vittem többre, mint az a szegény tudatlan néger, ki tán alighogy a betűket ismeré. Szegény Tamás a szent könyvben még mélyebb dolgokat lát, mint én, ki előtt különösen annak utolsó része még nem egészen világos. Tamás tán jobban érti, azért, mivel sok útleget fordult elő benne; t. i. azok a korbácsütések, melyek engem az evangelium és az apostolok történetének olvasása közben az eszhetika szempontjából teljesen érhető visszatetszéssel töltöttek el.

Az ilyen szegény néger rabszolga a hátával is olvas; tehát mindent jobban felfog, mint mi. Ellenben azzal viszont hizeleghetek magamnak, hogy a szent könyv első részében Mózes egyénisége világosabban áll előttem. Ez a hatalmas alak nem kevésbé imponált nekem. Minő óriás! Nem képzelhetem, hogy Og, Basan királya nagyobb lett volna. Mily kicsinynek látszik Sinai hegye, midőn Mózes áll rajta! Ez a hegy csak talapat, melyen ama férfiu lábai állanak, kinek feje fölér az égbe, hol Istennel beszél. — Uram bocsáss! néha ugy tetszett; mintha ez a mózesi Isten csak magának Mózes-

nek visszavert fény sugaralakja lett volna, annyira hasonlót ehhez haragban és szeretetben egyaránt. Nagy bűn, antropomorfizmus volna, ha az Isten és prófétájának ily azonosságát föltételeznék — de a hasonlóság meglepő.

Mózeset azelőtt nem nagyon szerettem, valószínűleg azért, mivel a hellén szellem volt bennem uralkodó és nem bocsájtám meg a zsidók törvényhozójának minden plasztika iránti gyűlöletét. Nem tudtam akkor, hogy Mózes a művészet ellen folytatott küzdelmei daczára maga is nagy művész volt; hogy benne valódi művész lakozott. Nála, mint általában az egyiptomiaknál e művészi szellem az óriási méretekre és az idővel daczó alkotásokra irányult. És ezeket ő nem gránitból faragá; emberekből állított gulákat és obeliszkeket; népet alkotott egy szegény pásztortörzsből, mely daczolni legyen képes év-zázadokkal; egy nagy, örök, szent népet teremtett, Isten népét, mely a többi népeknek, sőt az egész emberiségnek mintakép gyanánt szolgálhatott: megteremté Izraelt! Meltán mondhatta volna e művész, Amrám és Jochebeth fia, hogy oly emléket állított magának, mely éreznél maradandóbb.

Valamint az alkotó, ugy a mű, vagyis a zsidóság felől sem beszéltem soha kiváló tisztelettel; és pedig bizonyára szintén hellén természetem miatt, melynek visszatetszett a zsidó aszketizmus. Hellas iránti előszeretetem nagyot csökkent. Most látom: a görögök csak szép ifjak valának, a zsidók ellenben férfiak, hatalmas, törhetlen férfiak, nemcsak hajdan, de napjainkban is, daczára tizenhatszázados üldöztetésnek és nyomornak. Megtanultam őket jobban becsülni s ha a forradalmi és demokratikus tanok hiveinél a születésre való büszkeség nem volna nevetséges ellenmondás: e lapok írója büszke lehetne reá, hogy ősei Izrael dicső nemzetiségéhez tartoznak, hogy ő azon vértanuk sarjadéka, kik a világ előtt az istenség és a morál tanait hirdették s a szellemi élet összes harcmezőin küzdöttek és véreztek.

Igen, a zsidóknak, kiknek a világ Istenét köszöni, köszöni ennek egyszersmind igéjét: a bibliát. Ők mentették meg azt a római birodalom romjai közül s a népvándorlás nyers és sivár időszakában megőrizték e drága könyvet, míg a protestantizmus náluk fölkatatá és fordításai által az egész világon elterjeszté. Ezen áldásos működés megtermé gyümölcseit és tart még napjainkban is, amidőn a bibliai társaság providenciális hivatást teljesít, mely fontosabb és következményeiben jelentősebb, mintsem az angol kereszténység-terjesztő vállalat jámbor gentlemanjei maguk is hinnék. Ők egy szükkörű dogmatika uralmát vélik előmozdítani, hogy valamint a tengert, ugy az eget is monopolizálhassák és angol egyházi uradalommá tegyék — s ime! anélkül, hogy tudnák, az összes protestáns felekezetek egyesülését segítik elő, melyek mindmegannyian a bibliában gyökereznek és az egyetemes bibliai fölfogásban találkoznak; előmozdítják azt a nagy demokracziát, melyben minden ember nemcsak király, de egyszersmind püspök is a saját várában; s midőn a bibliát az egész földkerekségen terjesztik s azt szinte kereskedői fortélyokkal az egész emberiség kezébe csempézik és ennek folytán az egyéni értelem magyarázatának kiszolgáltatják: megteremtik a szellem országát, a vallásos érzület, a felebaráti szeretet, az erény és tiszta erkölcs birodalmát, amely nem dogmatikus formákba öntött tanokon épül föl, hanem példázatokon és allegóriákon, milyeneket olvashatunk a kis és nagy gyermekek nevelésének gyönyörű, szent könyvében: a bibliában.

Érdekes látvány a szemlélődő bölcsészre, ha egy pillantást vet azokra az országokra, hol a biblia már a

reformáció ideje óta gyakorolja képző befolyását a lakosságra, melynek erkölcsi, gondolat- és kedélyvilága ugyanazért annak a palesztinai életnek bélyegét viseli magán, mely úgy az ó-, mint az újszövetségben észlelhető. Európa és Amerika északi részében, jelesen a skandináv és angol-szász földön, általában a germán és némileg a kelt országokban is a palesztinizmus olyannyira érezteté hatását, hogy az ember ott szinte azt hihezné: — tisztán zsidók környezik. Így van ez Észak-Németország nem egy tartományában és Dániában is, nem szólva az Egyesült-Államok legtöbb új községéről, melyekben az ószövetségi életet egész a neveltségességig utánozzák. A váz egészben véve hü, csak hiányzik a szent föld szinompája. De a disztelen szürkeség el fog tűnni, és a valódi igaz és örök, tudniillik az ó-zsidó erkölcs azokban a tartományokban éppoly istenien fog virágozni, mint egykor a Jordán partján és a Libanon ormain.

Judea és népe az ő spiritualisztikus hitével, szigorú, szüzi, sőt aszketikus erkölcsével, szóval abstract bensőségével mindig saját szerű ellentétet képezett a szomszédos országok népeivel, melyek a legkülönbözőbb anyagi élvezetek hódolva, bacchans életörömök között dorbézolták el napjaikat. Izrael jámborul huzódott meg a fügefafa árnyában és magasztalván a láthatatlan istenséget, a jót és igazat követé, míg Babel, Ninive, Szidon és Tyrus templomaiban azokat a véres és fajtalan orgiákat ünnepelték, melyeknek leírását ma is borzalommal olvassuk. Ha e környezetet figyelembe vesszük, nem bámulhatjuk eléggé Izrael korai nagyságát.

Izrael szabadságszeretetéről abban az időben, a mikor nemcsak körülötte mindenütt, hanem az ó-kor összes népeinél, még a bölcselő görögöknél is a rabszolgaság mint jogintézmény virágzott, nem kívánok szólni. Valóban alig létezik olyan szocialista, ki fenyegetőbb volna, mint Jézus s már Mózes maga is szocialista volt, bár ő, mint gyakorlati férfi a főnálló jogintézményeket, különösen a tulajdont csak módosítani akarta. Igen, a helyett, hogy a lehetetlent megkísérelte s a tulajdon eltörlését botorul kimondotta volna, erkölcsi alapra kívánta azt helyezni; összhangzásba akarta hozni az erkölcsiséggel, az eszjoggal és ezt elérte az öröme (jóbel) behozatala által, a minek folytán, minden elidegenített törsvagyont — ami egy földmivelő népnél csak földbirtok lehetett — visszaszállott az eredeti tulajdonosra, bármiként lett légyen az elidegenítve.

Mózes nem akarta eltörlöni a tulajdont; sőt inkább azt kívánta, hogy mindenki rendelkezék ilyenekkel, hogy ne válják szegénység folytán senki szolgálékü cselédé. A szabadság lebegett mindig a nagy törvényhozó szeméi előtt és ennek szelleme lengi át mindazon törvényeket, melyek a szegényügyre vonatkoznak. A rabszolgaságot módfelelt gyűlölé, de ezen emberietlenséget nem volt képes teljesen kiirtani, olyannyira gyökeret vert az kora népeinek életében. Arra kellett tehát szoritkozni, hogy a rabszolgák sorsát törvény által enyhítse, a fölszabadulást megváltás által lehetővé tegye és a szolgálati időt korlátozza. De ha a rabszolga, ki törvényesen fölszabadult, ennek daczára sem akarta elhagyni ura házat, megparancsolá Mózes, hogy e nyomorult szolgálékü fülel fogva szegeztesse oda urának házajtájához és e nyilvános gyalázat után élethossziglan szolgálásra legyen kárhoztatva. Ó Mózes, bölcs oktatónk, Mosé Rabenu, dicső leküzdője a szolgálásnak, nyujts kalapácsot és szöveget kezembe, hadd szegezsem oda a mi kedélyes fekete-vörös-arany-liberias rabszolgáinkat hosszú füleiknél fogva a brandenburgi kapuhoz! . . .

Fordította: Dr. Zollner Béla.

Gyöngyszemek a talmudból és midrasból.

— Forrásokból szedve: Szabolcsi Miksa. —

És ha még annyi benned a bölcsesség, fiam, még sem kerülöd ki azt, hogy bolondnak ne mondjanak, ha a sok beszédről leszokni nem tanultál.

*

Irigyelni valóbb a jó szónoknál, aki tud nem-beszélni is.

*

A gazdag Zakir rosszul bánt az atyjával és hogy egy izben fiával pokróczot küldött neki a kamrájába, hogy azzal takarózzék, azt vette észre hogy a gyermek a pokróczot eldugja. — Miért nem viszed ki nagyapádnak? kérdezé meglepődten az apa. — Eltettem, felelt a gyermek, hogy tudjam, milyen pokróczot adjak neked majd én is, ha öreg leszel. —

*

»Ne üzzetek jelbabonát« (Mózes III. 19. 26.) — Mit kell érteni jelbabona alatt? — Jelbabonát üz, ki azt hiszi hogy valami különöset jelent, ha pl. evés közben falatja hullott ki a szájából; vagy ha váratlanul botja esett ki a kezéből; varju károgott feléje, vagy valamely allat vágta utját. Vagy a ki azt mondja: nem akarok ennyiedik, vagy annyiadik lenni;* ilyen vagy olyan napon nem kapok munkába és hasonló badarságok. Izrael gyermeke ment legyen ilyen babonától. Azt sem üznie, sem benne hinnie nem szabad.**

*

Simon bar Ba pompásan értett a nemes kövekhez, értett sok máséhoz is, csak kenyeret nem tudott szerezni házának.

*

A férfi öröme az asszony; az asszony öröme — a szép ruha.

*

Az ember rendesen két ember. Más családja körében és más otthonán kívül.

*

* A gyöngék, úgy látszik, már a talmud idejében is féltek bizonyos számoktól. Mai babonások a tizenhármastól félnek szörnyen.

**Meg ne kövessenek, ha ezeknek a kapcsán azt az állítást merem megkoczkáztatni, hogy 1500 esztendő, sokat szidott, rosszul ösmert talmudunk a mindenféle előítélettel való mentesség dolgában is tultesz mai társadalmunkon, intelligens társadalmunkon, mely keresi a 14-iket, ha véletlenül 13-an vannak együtt; mely szerencsétlen napnak mondja a pénteket; szellemeket idéz, asztalt tánczoltat és hasonló ostoba babonát üz. Aki a maga szemével akarja látni az idézett helyet, keresse Szinhedrion traktátusa 160. lapján; talál ott még más állításokat is a babonára és boszorkányságra vonatkozólag.

Ne gondolj rosztat felőlem, rabbi, hogy a házon kívül töltöm időmet. Szívesen maradnék én otthon, ha nem űzne el házamból — a csörgőkigyó.

*

Menekülj akár kölykeitől megfosztott medve barlangjába asszony elől, kinek — megindult a nyelve.

*

Feleséged megteríti asztalodat, behozza ételédet, de aztán elfordul tőled, hogy véled együtt ne étkezzék; kikészíti fehérneműdet, de mikor magadra öltöd, megindul a nyelve és ezer szidalmat és szemrehányást szór ellened: — ez az az asszony, kiről a bölcs király azt mondja, hogy a halál hozzáképest mulatság. Jósága a legnagyobb szitok szitkai között és figyelme méregbe mártott, gyilkos nyíl.

*

Minél mélyebbre hanyatlík a nap, annál nagyobbak az árnyékok.

*

Pittymallatt előtt sűrűbb a sötétség.

*

Baj, ha a könyvet a szerző után ítéljük meg.

*

Mindnyájan cselekszik, tehát vétek nem lehet: — így a bölcs nem beszél.

*

Szem és fül: a bűn két közvetítője.

*

Künn az elnyomás ellen tör, otthon zsarnoka környékezetének.

*

Az irigyek átka és a hizelgők áldása előtt zárják az Ég kapni.

*

Mig él a kos, csak egy a hangja, ha meghal hét hang készül belőle (Két szarvából két kürt, két lapoczkacsontjából két furulya, ereiből citera, bőrből dob, beleiből hárfá.*

*

Megnőszül, hogy folytathassa tanulmányait. Azaz malomkövet vesz a nyakába, hogy könnyebben uszhasson.

*

Aki világot gyujt lenn a földön — szól az örökkévaló — társam az énnekem, ki világot gyujtottam fenn az égen.

* Mig él a nagy ember, alig vesznek róla tudomást, csak ha meghalt indul meg a dicsőítők szava. Mások így magyarázzák a talmudnak (Gitin traktatusa 83. lap) ezt a példalódzását: Maga a bölcs alig tudott megélni, tudásának halála után mások vesznek a hasznát. Még mások célzást látnak a talmud a megjegyzésében azokra, kik mi mindent nem fedeznek föl valamilyen emberben, ha az már meghalt.

Az elme*.

Égi térség,
Földi mélység
Mérhetetlen

Szívnek vágya,
Vívódása
Végtelen.

Kutat, fűrész,
Nyomoz az ész
Szüntelen,

Hogy önmagára,
Kútforrására
Ismerten.

Emberi volta,
Lényege, múltja
Minő az?

Van-e párja,
Hasonmása,
Hol van az?

Nagy a száma,
Hosszú sorja

Azoknak,
Kik erre hűvel,
Elmeéllel

Gondolnak.

S bár eszmék raja
Tépi, marja

A jó szívét,
Erény, igazság
Boldogítják

Életét.
Szívben Istent
— Hisz' csak Ő szent —

Imádja,
Énekszóval,
Zsolozsmával

Őt áldja.

Badar érzet,
Hamis nézet
Tagadja,

Hogy pásztor nyáját
Kertész fáját
Gondozza.

Alantjáró
Üdvözjáró

Bölcsesség;
Hogy a lélek,
Mint a féreg,
Semmiség!

A léklő égbe,
Fény körébe
Ki szárnyal fel?

Tenger árját,
Homok számát
Mi méri fel?

Szük rekeszbe
Beékelve

Lakozik,
Mi égbe törni,
Mindent tudni

Törekszik.

Égbe törne,
Közel férne
Istenhez,
Mindent tudna,
Mélto volna
Lényéhez.

Nagy-Becskek.

Szélnek szárnya,
Testnek árnya
Elmarad,
Mig versenyezve,
Czélra törve
Ez halad.

Mint a pára,
Czózók árja
Víz felett:

Uralg az elme,
Lélek, eszme,
A föld felett.

Szívnek békét,
Létnek ékét
O adja.

Mi pusztul, elvész,
Élenné lesz
Általa.

Arasznyi térség,
Csontos hajlék

Lakhelye,
Gondolatban
Mindenütt van

A helye.

Kitüntetésül,
Ez lett részül

Embernek.
Hogy kegyét érzi,
Részét kép'zi

Istennel.
Fent az égben,
Isten fényben
Időzik,

Hozzá jutni,
Őt elérni
Ki igyekszik?

Csak az ember
Lelke tenger

Mélységül,
Alkotása,
Észjárása

Nagyszerű.

Száll hangban,
Irott szóban
Kutatja,

Isten voltát
S igazságát
Oktatja.

Törvényt alkot,
Teremt nagyot
Szelleme.

Népszabadság,
Világosság
Éleme.

Ne korlátozná,
Fárasztaná

Testiség,
Ne ijeszgetné,
Ernyeszténé

Végesség:

Dr. Klein Mór,
főrabbi.

* Jedaja Hapenini »Világ sorja« (Bechinath Olam) után.

Kis magyarázat a teremtés történetéhez.

Minden bibliaolvasó előtt ismeretes a teremtés történetének ama föltűnő részlete, mely szerint a világosság már az első napon teremtett volna; holott a világító testek, a nap, a hold és a csillagok csak a negyedik napon illesztettek be az égboltozat kárpitjába. Már a talmud is foglalkozik ezzel a szembeötlő nehézséggel (Chagiga 12 a) és azzal a, Ráschitól is idézett magyarázattal törekszik ezt elűzni, hogy a világosság csakugyan már az első napon teremtett, de nem lévén megszilárdulva, Isten a 4. napon újból megerősítette, hogy ezentul biztosan működjek. Mindenki belátja, hogy ez a magyarázat nem elégít ki, mert nem tünteti el teljesen a nehézséget.

Szem előtt tartva a teremtés sorrendjét és az elemek létesülésének végbemenetelét, azt hiszem, a következő magyarázat megoldja a kérdést.

Az első napon megteremtette az Ur a világosságot mely tüstént beárasztotta a rengeteg világűrt, mely azonban már akkor nem volt teljesen üres, hanem jórészt vízzel megtöltve. A 2. napon elkülönítő területet alkotott Isten a vizek közt, és kettéválasztotta a hullámzó elemeket — úgy hogy támadtak: felső- és alsó vizek. A felsők az ég területe fölött lebegtek, az alsók a föld felszínét háritották el. A 3. napon Isten a szárazföldet úgy alkotta meg, hogy összegyűjtötte a vizek rengeteg tömegét a tengerek mély medreibe. miáltal a szárazföld kontinensének felülete kezdett kidomborodni a hullámok biradalmából.

Már most meg volt az ég területe és a föld kérge — de hiányzott megint a világosság — mert az ég területe a *rokia* mely a magas sphaerákat elválasztotta az alsóktól, fölfogta ama sugarakat, melyek a nagy fényforrásból kilöveltek, hogy világosságot terjeszsenek az egész mindenségre. Kellet tehát újból gondoskodni a földnek megvilágításáról és ezt azzal érte el az Ur, hogy a területben *rokia* — meggyújtotta a nap és a holdnak örökkévilágó lámpáit — és melléjük rendelte a számlálatlan csillagok tündöklő mécseseit.

Ha ezt a magyarázatot elfogadjuk, minden nehézség elenyészik. Mert e szerint a világosság csakugyan az első napon teremtett, de csak az, mely a felső, a *rokia* fölötti űrt árasztja el, — az alsó — a mi földünket bevilágító napot, holdat és csillagokat csak a negyedik napon alkotta a Teremtő.

Érsekujvár, 5658 kislév hó.

Richter Zsigmond,
főrabbi.

Az arany láb.

— A Talmud után. —

Chanina rabbinak nem volt földi vágya,
Kődarab volt széke, keményfa az ágya.
Mit is csinált volna puha ágygyal, székekkel:
Imádkozott nappal, imádkozott éjjel.
S míg a földig hajlott alázkodó térde:
Lelke ott fenn szárnyalt tiszta, derűs térbe.
Istenével élt ő, Istenében élt ő
S mindent, a mi földi: semmiségnek vélt ő.

S a mint egyszer ilykép, elmerülve mélyen,
Imádkozott buzugón holdsugáros éjen,

Egyszere csak, hallga, a nagy éji csendből,
Ihletet oszlató asszonyi hang csendül:

» Ami sok, csak sok az, hidd el uram, férjem,
Itt van az ideje, hogy már véget érjen
Egymagad felérsz már huszonöt más pappal,
Imádkozol éjjel, imádkozol nappal,
S a míg jámbor lelked ott fenn csüng az égen,
Családod a földön majd elpusztul éhen!
Amde, ne hidd, hogy tán imád miatt szólnék;
Hiszen ha ezt tenném, istentelen volnék.
Csak azért haragszom, mert mig imát mondasz:
A mire te gondolsz, nem a földi gond az!
Világért se kérnéd, hogy az érjen véget;
Pedig az Ur bizton meghallgatna téged.
Lelked üdvét kéred . . . más te néked semmi:
Pedig itt a földön inni kell és enni!

Chanina, Chanina, térj eszedre végre
S ránk is gondolj, hogyha feltekintsz az égre.
Ne csak arra kérd, hogy üdvözülni hagyjon,
Hanem arra is, hogy földi jókat adjon!

Szó, a mi szó, végre Chanina is ember:
Asszonya nyelvvel szembeszállni nem mer
És hogy a békesség helyre álljon végül:
Valamely értéket, kincset kér az égtől!

És ime, és ime: ember csudát nézzen —
Aranyláb ragyog fel sugárszötte kézben . . .
Valami butorláb . . . szinaranyból készült:
Chanina csak bámult . . . felesége szédült . . .
De oszt' örült bezzeg, vége búnak, bajnak:
Nem lesz már szükibe' tejnek, méznek, vajnak . . .
Boldogun fekszik le . . . s különös az álma:
Mint hogyha hirtelen a magasba szállna . . .

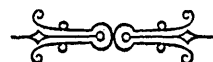
. . . Feltáru előtte a mennyeknek képe:
Ott ülnek a szentek szép, aranyos székekbe',
Nyugalmasan ülnek . . . csak egy nem ül békén,
Forgolódik egyre megbillenő székén,
Nem áll az szilárdan, hiányzik egy lába!
Csak nézi az asszony holtápadttá válva:
Az a szék . . . az a szék . . . s Chanina ül benne:
Oh, bárcsak álmodná s ne valóság lenne!

Sóhajt és felébred . . . és hull a szeme könyje:
Oh, bárcsak ez intés elég korán jönne!

S kimegy az urához s elmondja, mit látott,
Chanina így felel: »Legyen az Ur áldott!
Megérttette véled e világnak dolgát:
Hogy milyen sors várja a sok szegény szolgát,
A sok szegény jámbort, ki koldus a földön
S úgy tölti el éltét, mint a hogy én töltöm!
S megmutatta néked: sok gazdag, mi kába:
Mert aranya: veszte, égi széke lába!
S ezért az aranyért, amott fenn az égbe
Örökre, örökre kerüli a béke . . . »

Chanina imát mond . . . s ember csudát nézzen:
Aranyláb ragyog fel sugárszötte kézben . . .
Hirtelen mindkettő a magasba tűnik:
Vezeklő asszonynak zokogása szűnik . . .

Roboz Andor.

H i r e k.

— A magyar szó érdekében című, multheti vezércikkünkkel sokat foglalkoztak azokban a körökben, melyeknek szólott és őszinte örömeinkre, foglalkoztak vele elfogulatlanul. A számos levélből, mik hozzánk érkeztek, meggyőződünk, hogy a legorthodoxabb hitközségekben is kezdik fölismerni azt a ferde helyzetet, melyet az illető zsidókra nézve a szónoklati nyelv teremt és mindjobban kezdik belátni a német, vagy rontott német nyelv kiküszöbölésének a szükségét templomból és hitközségi tárgyalási teremből. Akik még nem vagyunk nagyon öregek, megérhetjük, hogy magyar lesz a zsinagógai szószerk nyelv és hogy kizárólagosan magyarul fognak tárgyalni zsidó felekezeti ügyekben nemcsak a haladó községekben, ahol ez már ma is megvalósult, de az orthodoxokéiban is. Fődolog, hogy belássák, hogy ha a héberén kívül van szentség nyelvben, az ránk nézve csak a magyar nyelvben lehet, no meg, hogy legyenek embereik, kik tudnak magyarul. Azért kellene első sorban magyarrá tenni a pozsonyi jesibát, ahonnan az orthodoxok rabbijaikat veszik; de amely, fájdalom, olyan ma, mint volt ezelőtt 50 esztendővel, azaz német minden ízében. Német az előadás nyelve, német a társalgás, német minden a barchurok közt; már t. i. amennyiben nem rontott német, azaz jargon. Innen hadd induljon ki a nagy magyar mozgalom az orthodox zsidóságban, vagy ha az Pozsonyban lehetetlen, mert tulajdonképen nem is Pozsony, hanem Pressburg, sőt sokaknak még Pressburg sem, hanem Preschburg, — ám tegyék meg orthodox magyar rabbi-iskolává a nagyváradi jesibát, hol több a magyar elem, de ahol azért — pirulva valljuk — a jesiván belül németül, vagy jargonban folyik a tanítás, a magyarázat, a társalgás. Nem zárkózik el ma már a magyar előtt az orthodoxia hivatott vezére sem. Lipschitz Lipót rabbi, az orthodox közvetítő bizottság új elnöke, csak e héten jelentette ki e sorok írójának, kivel a bevezetésben említett cikkről beszélgetett, hogy *határozottan óhajtja, hogy orthodox hitközségek is alkalmazzanak magyar hitszónokot*. Ami Miskolczt illeti, ott nem a magyar hitszónokot ellenzi, hanem ellenzi azt, hogy orthodox hitközségben neolog rabbit válasszanak.

Mi meglepéssel veszünk tudomást Lipschitz rabbi urnak e kijelentéséről, melynek közzétételére a tiszteendő ur bennünket egyenesen fölkerít, de meg kell jegyeznünk, hogy ha a közvetítő-bizottság elnöke csak azt akarja kikerülni, hogy orthodox hitközségben neolog rabbit ne alkalmazzanak, akkor Miskolczon bátran beiktathatják akár holnap is dr. Spira Salamont, az ujonnan megválasztott magyar hitszónokot. Mert eltekintve attól, hogy »neolog« zsidó Magyarországon egyáltalán nem létezik (mert hol hirdetnek nálunk a zsidók új vallásos tanokat), dr. Spira még annyiban sem »neolog«, amennyiben annak nevezték el orthodoxaink a kongresszusi alapon álló zsidóságot. Dr. Spira hires orthodox rabbinak a fia, tanulmányait a Hildesheimer-féle orthodox szemináriumban végezte, maga is minden ízében konzervatív ember, a község meg, hol 6 év óta működik, sohasem állott kongresszusi alapon, mert a losonczy zsidó hitközség status-quo-ante alapon áll. Hol van tehát a neolog? Miért ellenzik dr. Spira beiktatását, kit majdnem egyhangulag választottak meg a miskolczy hitközség képviselői (150 tag közül 140)? Ne csodálkozzék azért Lipschitz Lipót rabbi, ha ilyenek után az általános nézet, hogy nem dr. Spira az, kit nem akarnak, hanem a magyar hitszónok ellen frondeureskődnék, annál is inkább, mert ez már a harmadik eset, hogy Miskolczon

a megválasztott magyar hitszónok beiktatását megakadályozták és mert orthodox hitközségben tényleg nem alkalmaztak még eddig magyar hitszónokot. Am törjék meg a jeget Miskolczon, hadd hangozzanak vallásunk főséges tanításai a magyar haza nyelvén, meg fogják látni, meg fognak győződni róla, hogy kétszeres hatással lesznek a jámbor hívőkre.

— A miskolczy magyar hitszónok ügye új stádiumba jutott. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ismét nyilatkozott egy rendeletben, melyet alább egész terjedelmében közlünk. A miniszter határozott állást foglal ama hazafias törekvés mellett, mely Miskolczon a magyar hitszónok alkalmazása szándékában nyilvánul; azt is elismeri, hogy a többség akarata döntő, viszont a helyi alapszabályokban körülírt rabbiminősítést is figyelembe veendőnek tartja; több helyütt hangoztatván, hogy »egyesült erővel« érvényesítsék a hazafias célt, és a hitközség egységét ne veszélyeztessék. Ebben az álláspontban megvan a magyar hitszónok alkalmazásának elvi győzelme. Ez is valami, annál is inkább, mert a miskolczy leirat szerint maguk a magyar hitszónok alkalmazását támadják is annak a kívánságoknak adnak kifejezést, hogy magyar hitszónok alkalmaztassék. Helyes. Bennünk megvan a hajlandóság arra, hogy el is higyük a miskolczy magyar hitszónok választását megtámadják föl fogásának jobbrafordultát. De ennek bizonyítékát várjuk. Ha a megválasztott magyar hitszónok az alapszabályszerű föltételeknek megfelel, a megválasztás ellen irányuló támadás elejtésével; ha nem olyan hitszónok alkalmazásával, aki a magyarság föltételeinek éppoly mértékben megfelel, mint az alapszabályszerű kikötésnek. Szakadást e kérdés miatt mi sem szeretnénk látni és bizunk Lipschitz Lipótnak, az orth. közvetítő bizottság elnökének okosságában, aki a dolog rendezésére Miskolcra utazott, hogy a kérdést úgy oldja meg, amint azt a magyarság törvényei és a hitközség alapszabályai megkövetelik. A Tornay Gyula dr. alispánhoz intézett miniszteri rendelet egész terjedelmében a következő:

70458. sz.

A miskolczy izr. orthodox alapon szervezett hitközség által megválasztott magyar hitszónok beiktatása körül támadt viszály tárgyában f. évi november hó 4-én 13013. sz. a. kelt jelentését tudomásul véve, f. évi november hó 7-én 69277. sz. a. kelt rendeletem kapcsán megküldöm az orth. izr. közvetítő bizottság igazolására vonatkozó újabb felterjesztését csatolmányával, valamint a Princz Jakab és számos társai miskolczy izr. hitközségi tagok részéről szintén újabban benyújtott pótbeadványt, amelyben a hitszónok beiktatása ellen óvást emelnek, a többi ezennel visszazárt ügyiratokhoz leendő csatolás végett.

Ez alkalommal azonban azon óhajomnak adok kifejezést, hogy a legcélszerűbbnek tartom, ha a fölmerült vitás kérdést sikerülne barátságos egyezség útján olyképpen elintézni, hogy egyrészt a hitközség, azon általam teljes mértékben helyeselt hazafias törekvése, miként Miskolczon magyar hitszónok alkalmaztassék, a közkívánatnak megfelelően érvényre jusson, másrészt pedig azon előfeltételek, amelyeket az orthodox alapon szervezett hitközség szabályzatai és az ő Felsége által szentesített orthodox szervező szabályzat megállapítanak, figyelembe vétessenek.

Mindenesetre lényegesen figyelembe veendő körülmény, hogy a magyar hitszónoki választás az erre illetékes hitközségi képviselőtestület nagy többsége által lett megejtve és így e tekintetben ez kifogás alá nem jöhet, mert a szabályzatnak egyik természetes alaptétele, hogy a törvényes képviselő többségének akarata döntő.

De midőn ezt el kell ismerni minden tényezőnek, egyuttal egyellen tényező sem zárkozhatik el az elől sem, hogy az imaházban (zsinagógában) a szószéket elfoglaló, következésképp a rabbisághoz tartozó hit-szónok minősítése a hitközségi helyi alapszabályaiban is az orthodox szervező szabályzatban tüzetesen meg van állapítva és hogy e szabályokat, amig hatályaiban főnnállanak, irányadóknak kell is tekinteni.

És, mint örömmel tapasztalom, hogy Miskolczon a zsidóság kebelében nincsen párt, amely ellenezné a magyar szónak a zsinagógában való használatát és oda bevitelét, mert még *maguk a panaszt emelők is abbéli kívánságuknak adnak kifejezést, hogy magyar hit-szónok alkalmaztassék*: a vitássá vált kérdés békés uton könnyen megoldható lenne úgy, hogy ha Nagyságod ez orth. közvetítő bizottság elnökével Lipsitz Lipóttal érintkezésbe lépven, *egyestől erővel közreműköd-nének az általam főtétlenül helyeselt hazafias célznak érvényesítése* végett.

Fölkérem ennél fogva Nagyságodat, hogy az izr. orthodox közvetítő bizottság elnökével, a kinek jelen intézményem másolatát egyidejűleg megküldöm, magát érintkezésbe tegye és együttesen — esetleg mindkét párt befolyásosabb tagjai bevonásával oda hassanak, hogy a főnnforgó kérdés a főntebb kifejtett elveknek megfelelőleg békés uton, *a hitközség egységének veszélyeztetése nélkül*, nyerjen megoldást és elintézését. Jelen-tését elvárom.

Budapesten, 1897. nov. 25.

Wlassics.

— Weisse József, a magyarországi rabbik nesztora, pénteken virradóra elhunyt Vágújhelyen. Hazánk egyik legnagyobb talmudtudósát veszítette benne, aki ahoz a régi gárdához tartozott, amely a kor követelményeit össze tudta egyeztetni a legmélyebb vallásossággal. Vele rokon-lelkek a nagykarolyi *Perls* Mayer, a pesti *Brill* Samuel Löw és a gyöngyösi *Fürst* Lázár voltak, akiket megannyiát a közel multban szólított magához az ur. A szabadelvű fölfogásban rokon-lelkek az 1869-iki kongresszuson nyilatkoztak meg teljes egyértelműséggel, s az ő már akkor is tiszteletet gerjesztő egyéniségeik sokat nyomtak a latban. Weisse 85 éves volt, fia a berlini hitközség rabbija. Az utolsó perczben nincs módunkban az elhunyt nemes életét és áldásos működését méltatni, de megteszszük majd temetése után, amely vasárnap f. hó 5-én d. u. 1 órakor lesz Vágújhelyen. Hír szerint a végtiszteségadásra a pesti hitközség is bizottságot küld, ha erre még elég idő lesz rendelkezésére.

— **Török rabbiszeminárium.** Előző számunk vezető cikkelyében megemlítettük, hogy *Danon* Abraham, a jeles orientalista, nálunk jártakor szóba hozta, hogy a török zsidóság regenerálására Konstantinápolyban töröknyelvű rabbiszemináriumot létesítenek. A kiváló tudós most levelet intézett hozzánk, amelyben beszámol a már meglevő drinápolyi és a belőle keletkezőfélben levő konstantinápolyi szemináriumról. Levele ez:

A drinápolyi szeminárium.

(1891—1897.)

Történeti adatok. Kora ifjuságom óta egyre szomoruan foglalkoztatott a hanyatló keleti zsidóság szivszakgató látványa. Azon vágytól ösztönözve, hogy gyenge erőmtől és képességeimtől kitelhetőleg javítsak helyzetén, az »El Telegrafo« című hirlap 1889. márczius 22., 25. és 27-ikéről keltezett számaiban (Nr. 77, 78 és 79) egy Törökországban alapítandó rabbiszeminárium tervét fejteltem ki. Tettem ezt azon meggyőződéssel,

hogy a siralmas állapotokba süllyedt hitközségek regenerálására (ujjaalkotására) a leghatásosabban olyan rabbik működhetnének közre, kik úgy a szent, mint profán tudományokban jártasak és akiket a modern idők szellemében neveltek. A párisi Alliance Israélite Universelle és a londoni Anglo-Jewish-Association, valamint több emberbarát, tudomásul vévén tervemet, nagylelkűen segélydíjjal támogattak, úgy hogy 1891 július elsején Drinápoly városában ünnepélyesen fölavathattam ilyen rabbinevelő-intézetet. Az, hogy e várost választottuk szemináriumunk elhelyezésének első helyeül, más előnyök mellett azzal is járt, hogy kevés költséggel tehattuk meg a kísérletet. Az elért eredmény kielégítette várakozásunkat. A kezdettel járó küzdelmek és nehézségek mellett is sikert arattunk.

Programm. A francia és török nyelven folytatott klasszikus tanulmányokon kívül, földolgozott vallástudományi anyagot a következőkben foglaljuk össze:

I. **Biblia és írásmagyarázat.** Bevezetés a szent-írásokba. A szentírás-magyarázat története. A biblia fejtegetése régi és új kommentárok és fordítások alapján. A bibliának török nyelvre való fordítása.

II. **Nyelvtan és irodalom:** Héber- és arabsnyelvtan. Fordítás héberre és stilusgyakorlatok ugyanezen nyelven.

III. **Talmud:** Bevezetés a misnába, gemaraba és más rabbinikus művekbe. A talmud gyakorlati traktátusa, mint: *Sabat*, *Hullin*, *Gbittin*, *Ketuboth*, *Baba-Bathra* stb. stb. *Rasi* és *Tossafot* magyarázataival.

IV. **Szertartástan és Kazuisztika:** Turim és Sulchan-aruch. Rabbinikus jogi vélemények.

V. **Homiletika és Midras:** Bevezetés az aggadikus irodalomba. Szónoki gyakorlatok.

VI. **Történet:** Izrael története napjainkig. Palesztina és Babilonia földrajza. Az Izraellel szomszédos népek mythológiája. A zsidó irodalom és hagyomány története.

VII. **Hittudomány:** Theologusaink főrendszerei, különösen a spanyol korszakban.

VIII. **Pedagógia és gyakorlati utmutatások,** sóchtim és chazanim számára.

Konstantinápolyi szeminárium:

Ez intézet, miután tiz olyan rabbit nevelt, ki mint ilyen és mint tanár működik az ázsiai és európai Törökbirodalom, valamint Bulgária több hitközségében, most, a konstantinápolyi főrabbi ajánlata és az alliancia israélite universelle központi bizottságnak határozata alapján, közel van ahhoz, hogy az ottomán fővárosba helyeztessék át. Itt, új székhelye központi fekvése, valamint azon bátorítások és partfogások folytán, melyek jogosan várhatók el az ottoman zsidók szellemi fejletől, természetesen gyorsabban és szebben fog fejlődni.

— **Akik a halálban egyesülni akarnak.** Nagyváradon tudvalevőleg két hitközség van: orthodox és kongresszusi. Ez a két hitközség, ámbár mindakettő zsidó, az életben nem igen tud egymással ellenni. Az orthodoxok egyszerűen kitagadják az élő kongresszistákat és a világért el nem ösmernék ugyanazon felekezetibelieknek. A kongresszista hitközség, amely az orthodoxok nagyobb erejével és sokszor igaztalan támadásával találta magát szemben, ebből a kitagadásból igyekezett a konzekvenciákat levonni és midőn azt látta, hogy élő tagjait az orthodoxok sem hithűeknek, sem zsidóknak el nem ösmerték, föltette magában, hogy néminemű következetességre szoktatja az orthodox hitközséget. Nagyváradon is van t. i. *Chevra kadisa*. A *Chevra kadisa*, mint mindenütt, Nagyváradon is egy igen szép czélokát követő testület, amely czélok eddigelé mindenütt együvé

tartották, és *egynek* bizonyították a zsidó hitűeket. A Chevra kadisa tudvalevőleg ellátja a zsidó hitűek temetkezését és evégből mindenütt ez kezeli a zsidó hitűek temetőjét, amelybe természetesen mást, mint zsidó hitűt temetni nem engednek. Már most a nagyvárad kongresszista hitközség így okoskodott: Ti orthodoxok minket nem ösmertek el zsidóknak, ellenben idegen felekezetnek tartotok minket; nyilvánvaló, hogy ennél fogva terhes, sőt az autonom orth. igazgatás szent írásaival ellenkező az, ha mi a ti temetőtkbe temetkezünk. Nos, mi liberálisak vagyunk és meg akarunk titeket szabadítani a sokat hangoztatott lelkiismereti kényszertől és kérünk a várostól külön temetkező helyet. És úgy tőnek, mint gondolák. A város, amely logikával dolgozik, belátta, hogy a kongresszistáknak igazuk lehet és így részükre a nagyvárad központi temetőben külön temetkezési helyet jelölt ki. — De mi történt? Főlháborodott a nagyvárad Chevra kadisa és azt mondta, hogy ez »vallásos sérelem«, s amit a »haladó« zsidók kérnek, az rettenetesen jogosulatlan és törvénytelen. Mindezt pedig elmondotta abban a főlebbezésben, melyet *Friedländer* Sámuel dr. ügyésze utján a város határozata ellen benyújtott. Világos ebből, hogy az idegen zsidó felekezet hívei, — mihelyt meghalnak Nagyváradon, rögtön orthodoxokká válnak és így az orthodoxok igényt formálnak rájuk. — Ezzel szemben azonban nem értjük, hogy a budapesti aut. orth. izr. hitközség — mivel Pesten a Chevra kadisa történetesen kongresszusi hitk. tagok vezetése alatt áll — miért csinálta már meg ugyanazt, amit a nagyvárad kongresszisták: t. i. a külön temetkezési helyet. A vallásos sérelem, jogtalanság és törvénytelenesség tehát más-más: aszerint, hogy Budapesten vagy Nagyváradon hivatkoznak-e rája. A fogas kérdés fölött a belügyminiszter fog dönteni, s ez fogja megmondani, hogy kiknek van igazuk: azoknak-e, akik a halálban egyesülni akarnak és e czímen a gonosz neologokat is elismerik orthodoxoknak; vagy azoknak, akik a halál országába is átvinnék a következőket. A mi álláspontunk különben az, hogy a zsidó pártokat még összekötő kapcsolatokat nem szerteszaggatni, de erősíteni kellene s ezt megmondjuk akkor is, amikor ez a kongresszusi hitközség vállalkozása ellen irányul.

— **A miniszter köszönete.** Dr. *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter hivatalos uton köszönetet mondott *Sternthal* Salamón Temesvári kerületi elnöknek azért a hazafias áldozatkészségeért, melylyel az aradmegyei Nagy-Pél községben levő birtokán egy háznak ingyenes átengedése és költséges átalakítása által, az állami elemi iskola és tanítólak létesítése céljából lehetővé tette, ezen kizárólag románok által lakott községben oly iskolát alapítani, mely hivatva lesz ott a magyar állameszmét megszilárdítani és a magyar nyelvet terjeszteni.

— **Oroszországban — zsidó egyetemi tanár.** *Schapiro* Henrik M. drt a pétervári orvosi egyetemre, a csár rendes egyetemi tanárrá nevezte ki. Az eset, mely a maga nemében első az új csár uralkodása óta, Pétervárott méltán szolgál közbeszéd tárgyául.

— **Ujpesti hírek.** Az ujpesti izraelita hitközség 100 frt adományjal mint alapító tag belépett az ujpesti izr. iparos és kereskedő ifjak egyletbe és azonkívül évente az egyesületnek 25 frt segélyt ad. — Az ujpesti izr. nőegylet úgy mint minden évben az idén is nagy áldozatok árán a téli rossz idő alatt népkonyhát tart főnn, ahol naponta több mint 500 szegény gyermek kap enni valót. November hó 28-án volt ünnepélyes megnyitása a népkonyhának a Váci- és József-utca sarkán

levő Stern-féle házban. A megnyitásnál jelen voltak a nőegylet elnöknője *Friedmann* Aminné, két alelnöknője: *Weisz* Adolfné és dr. *Elsner* Simonné továbbá *Szél* Manóné, *Winternitz* Gyuláné, választmányi tagok. Főlnőkkel 10 krajczárral váltják meg az ebédet, szegény gyermekek ellenben mindenkor ingyen kapják. — A hitközség az István-téren (Boda-féle házban, Templom-utca sarkán) bérelt iskola helyiségeit a *Feldmann*-féle siketnéma intézetnek ingyen engedte át. Növendékeket ez intézetbe minden nap d. e. 8 tól fél 9 ig és d. u. 2-től fél 3-ig lehet beiratni.

— **Királyünnep.** A török-szent-miklósi izr. ifjúság fölolvasó-egyesülete november hó 27-ikén királyünnepélyt rendezett, a 10 szoborra vonatkozó szept. 25-iki királyi kéziratban foglalt királyi elhatározás ünneplésére. Az ünnepségen, melyen nagyszámu előkelő közönség vett részt, *Róna* Irma, *Frommer* Lenke, *Rubinstein* Lina szavaltak királyverseket. — Az egyesület szereplése alkalmából elmondunk róla egyetmást. Csak két évvel ezelőtt alapították avégből, hogy a közművelődést terjeszszék vele az izr. ifjúság közt és hogy jótekonyságot is gyakoroljanak általa. Az egyesület tiszteletbeli elnöke *Weisz* Mór dr. főrabbi, elnöke *Kováts* Ignác, alelnöke *Róna* Fülöp, titkár-jegyzője *Gerő* Mihály, pénztárosa *Tolcsvai* Ernő és ellenőre *Frommer* József.

— **Nyilvános köszönet.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter nyilvános köszönetet mondott *Thoman* Dávid dr.-nak az ösmert zemplénmegyei filantrop tb. főorvosnak, azért az 1000 koronás alapítványért, melyet szegény hononnai gyermekek fölruházására létesített.

— **A szentföldi gyarmatokról.** A berlini Esra-egyesület, mely a palesztinai és syriai zsidó földmivesek támogatását tűzte ki céljául, a minap fölolvasó-estélyt tartott, amelyen *Bambus* W. ösmertette a palesztinai kolonizációt. Előadásából álljanak itt a következők: Az új palesztinai zsidó kolonizáció kezdete óta letelt idő a gyarmatok külső fejlődését és a zsidó telepítések belső megerősödését mutatja. A fejlődés mértékeiről a Metule és Kastineh új gyarmatok, több régebbi gyarmat reorganizációja, a régebbi zsidó falvakon nagyszámu napszámos letelepítése és a mintegy 2000 főnyi lakosság-szaporulat tanuskodnak. A belső megerősödésről tanuskodik a kolonisták gazdasági helyzetének javulása, mert ezek nagyobbreszt nem szorulnak már anyagi támogatásra, sőt képesek voltak a nyert kölcsönökből is valamit törleszteni. Az is nagyon öröndetes, hogy a gyarmatok produktumai lassankint piacot szereztek Európában és Ázsiában. Ezt jelentékeny mértékben mozdították elő az e terményekből rendezett berlini, kölni, boroszlói, hamburgi kiállítások, melyeket immár a kopenhágai, berlini, londoni és newyorki követnek. A kiállítások sikereit ama részvénytársaságok megalakítása tetézi, amelyek a palesztinai termékek forgalombahozatalával foglalkoznak. Ilyenek a Varsóban alakult »Karmel«, a berlini »Palesztina« behozatali társaságok s a hasonló célra most alakuló londoni, bécsi és newyorki részvénytársaságok. A zsidó parasztok nagyon jó befolyással vannak a palesztinai városi lakosokra is. felekezeti önézetük is annyira emelkedett, hogy a térítő-társaságok a kolóniákon reményt veszítve, abbahagyják működésüket.

— **A szegedi leányegyesület,** amelynek dolgait *Rósa* Ilona kisasszony alelnöknő intézi, a téli évad beálltával megkezdte működését. A szép leányok konyhájára naponta 70—80 iskolás gyermek felekezeti különbség nélkül és vagy 50 felnőtt jár ebédért. A kicsinyek, fiuk, lányok külön étkeznek és munkájuk végeztével kiki a maga hite szerint mondja el az asztali áldást.

— A szegedi zsidó hitközség f. hó 2-án csütörtökön délután közgyűleést tartott, melyről későn érkezvén be a tudósítás, röviden csak a következőket jelezhetjük: *Seifmann* Mór udv. szállítót a hitközség örökös tb. templomgondnokává, *Milkó* Jakabot pedig pénztárossá választották meg. Választottak továbbá két községh. rületi képviselőt. Az ülésen egy nagy adományt jelentettek be *Abelestől*. Az alap összege 15.000 frt. Tanácskoztak még a templomépítés ügyéről is. A bővebb tudósítást következő számunkban hozzuk.

— Zsidó pénzen. Varsóban a napokban nvitották meg az új politechnikumot, melyet két hitfelünk *Wawelberg* és *Rotwand* a sajátjukból 200,000 rubelen építették. A *Hamelicz* azt írja röviden, hogy ebbe az iskolába zsidó tanulókat is be fognak fogadni.

— Az orvosok szünidei tanfolyama, mely évről-évre a legújabb orvosi vívmányokat ösmerteti meg a hallgatósággal, alelnökévé *Goldziher* Vilmos dr. egyetemi tanárt választotta meg.

— Stipendium. A budapesti egyetem orvosi fakultása a *Schordonner*-féle 1000 frtos utazási ösztöndíjat *Deutsch* László doktornak *Korányi* tanár klinikája gyakoronokának ítélte oda. A fiatal orvos a belgyógyászat tanulmányozására külföldi utra megy.

— Eljegyzés a pozsonyi rabbidinasztiában. *Schreiber* Akiba, a pozsonyi főrabbi 22 éves, egyetlen fia és presuntiv helyettese a rabbiszéke, jegyet váltott a héten Budapesten *Schreiber* I. L. naftaforrások tulajdonosának és a pozsonyi főrabbi testvérének 16. éves leányával, Eugénia kisasszonnyal *Drohobics*ről (Galiciában). Az eljegyzést *Freudiger* Mózes, a pesti orth. hitközség elnökének házában tartották meg, kinek egyik fia a menyasszony nővérét vette feleségül. Érdekes hogy a pozsonyi rabbiszéket már beszámították a vőlegény hozományába és hogy tényleg ő lesz atyja utóda, több mint valószínű. Ebben a kiváló rabbi családban ugyanis 60 esztendő óta mindig a fiu követi az apát és *Schreiber* Akibáról azt mondta nemrég édesatyja, hogy a talmud tudásában megközelíti idővel űkapját, a hírneves *Éger* Akibát, kinek nevét viseli a vőlegény. A menyasszony édes atyjáról megemlítjük, hogy, a galicziai »Machziké Hadasz«, azaz az orthodox zsidóság feje és nagy vagyon ura. — Ugyancsak *Schreiber* J. L. fia, Dávid eljegyezte *Schaarman* Simon, tekinélyes kassai földbirtokos leányát, *Szeréna* kisasszonyt. A két örömapa között sógorsági viszony áll fön.

— A nagy-kanizsai Irodalmi Kör minapi föl olvasó ülésén *Newmann* Ede dr. főrabbi is szerepelt »A huszadik század küszöbén« című szociál filozófiai munkájával. A beces dolgozatot nagy érdeklődéssel hallgatta a diszes közönség, amelynek soraiban ott volt dr. *Jankovich* László gróf főispán, *Csertán* Károly alispán, *Ruzsicka* Kálmán dr. tanfelügyelő.

— A homonnai zsidó leányegyesület november hó 27-ikén tombolával egybekötött jótékony czélú fillérestélyt rendezett, melyen az egész város intelligensj közönsége felekezeti különbség nélkül részt vett. A jótékony czélra közel 200 frt maradt. A néhány hónappal ezelőtt alakult egyesület, mely *Leitner* Samuné tb. elnökönök köszöni sikerei legnagyobb részét, szegény sorsu tanulókat segélyezésére felekezeti különbség nélkül már eddig is szép összeget juttatott.

— Az antiszemizmus haszna. A bécsi községtanács antiszemita közgazdaszainak — amiként minden szentnek — maguk felé hajlik a kezük. Egészen szemérmetlenül csinálják a kövér falatokat a maguk számára azok, akik egyebet sem tudnak, mint zsidó korrupcióról zengen. Egy bécsi napilap nagyon érdekes példában

világítja meg a bécsi községtanács nagy közgazdaszait. Bécs városa most új gázvezetékét épít és ehhez 70,000 gázmérő kell. A 70,000 gázmérő »liferálása« kétségtelenül jó üzlet. Nosza, gondolt erre egyet a *Luenger*-kompaniája és sutba csapta az összes meglévő gázmérőket, ellenben föltaláltatott *Schneider* urral, a híres *Schneider* urral, egy új gázmérőt, aki szabadalmat szerzett a »találmányára« és megkapta a 70,000 gázmérőnek a liferálását.

— Egy filantrop halálát, *Wertheim* A. C. bankárét jelentik Amsterdamból, amely nov. hó 30-ikán következett be. Nemcsak Amsterdamban, hanem egész Németalföldön sokra becsülték működését és befolyását, amely egy negyedszázadon át sokat lendített a szegény emberek sorsán és Amsterdam kereskedelmének fölvirágzásán.

— Ezüst lakodalom. *Spitzer* D. H. Budapesten decz. hó 1-én ünnepelte meg nejével szül. *Lichtenstern* Jozefinnal, ezüst lakodalmát. A jubiláló házaspárt, főképpen a férjet, mindenféle ismerik a fővárosban, ahol zsidó felekezeti közügyekről van szó. Tettel és tollal helyt áll magáért, napestig önzetlenül jár-kezel, ha szegényember dolgát, vagy valami felekezeti közügyet kell nyélbe ütni. Tevékenysége valósággal szenvedélyévé vált s ezért felekezeti jellegű vagy felekezeti közczélokot szolgáló egyesületeinkben mindenütt ott található és pedig nemcsak a titulus kedvéért hanem mint a ki önzetlen munkára mindig kész. Tagja a pesti izr. hitközség s a chevra-kadisa képviselőinek, választmányi tagja a magy. izr. kézmű- és földmívelési egyesületnek s még több felekezeti és közhasznu testületünk vezéremberei között szerepel. A párisi Alliance Izraelit sokat köszönhet neki, a fővárosi szegény gyermekkert egyesület első formája, a magyar izr. hitközségi hivatalnokok megszűnt egyesülete érdekében is sokat fáradozott, míg a jeruzsálemi zsidó hitközség hasonló tevékenységeért tb. gondnokává választotta. A tollal is jól bánik s nincs olyan apró vagy nagy felekezeti esemény, a melyről ő el nem számolna a nyilvánosság előtt, hol felekezeti lapban, hol másutt is. Irt számos alkalmi dolgozatot s ezek egyikéért királyi elismerést is kapott. Az ezüst lakodalmas párt, örömnapja alkalmából minden oldalról elhalmoztak a tisztelet jeleivel, küldöttségek jártak náluk üdvözlőtűket tolmácsolni és üdvözlő táviratok és levelek seregeseen érkeztek hozzájuk nemcsak az ország minden részéből, hanem külföldről is.

— A Chinuh Neorim egyesület, melynek *Messinger* Jakab a pesti izr. hitközség elöljárósági tagja az elnöke, november 28-ikán, teréz-köruti helyiségében gyász-ünnepélyt tartott, melylyel közelmúltban elhunyt 4 tagja emlékének adózott. Gyászbeszédet *Goldberger* Simon, az egyesület rabbija és titkárja mondott a 12 zsoltár második verséhez fűzven fejtegetéseit. Méltatását a vers egyes kifejezéseire alkalmazta s így adózott különösen meleg szavakkal *Pollak* Szigfried dr.-nak, *Pollak* Lajos rabbi fiának, aki oly korán kidült és az egyesületnek alig pótolható veszteségét okozott. A többi méltatás *Ullmann* M. és *Wechsler* L. néh. templomelőjáróknak és *Bauer* S.-nak szólt.

— Szarvas Mariska. egy írónőnek a neve, amely a múlt héten megfordult minden ujságban. Szomorú volt az alkalom, amely erre okot adott: az írónő halála. Nyughatlan vére fényes dunántuli kastélyából idehozta a fővárosba, az irodalmi központba, amely ambícióját kielégítette talán, de tönkretette boldogságát. Vergődött a varázslatban, amely szívét, lelkét megeste és egy külvárosi harmadik emeleti szobában, édesanyja és nővére ápoló karjai között hunyt el a kastély urnője, fiatalon,

35 éves korában. A figyelmet »Dunántul« című elbeszélés-kötete fordította feléje, amelyben a női lélek szálfinom rezdülései nyilatkoznak meg. Gyűjtött egy kötetre való népdalt is, ott, az ő családi otthona környékén és ez a kollekczió olyan becses, hogy a Kisfaludy-társaság adta ki. A harmadik kötet, amely most készült a könyvpiácra, verseit foglalta volna magában. Össze is hordta őket nagyjában, a kiadójával is megegyezett, de a kötet világra derülését és a kritikát, mely a gyöngéd, finom érzésű, női lélek álmódzó, ábrándos dalait szeretettel köszöntötte volna, meg nem érthette. Onnan a tulvilágról láthatja majd csak, mennyire becsülték írásait. Férjén kívül három kis árvája maradt. Ennyi a könyve is.

— **A református nagypénteki társaság** Budapesten gyermekmenedékházat akar létesíteni és ehhez a fővárostól 15.000 frt támogatást kért. Kérelme a héten fordult meg a főváros pénzügyi bizottságában, ahol annak föltételektől mentes teljesítését ajánlották a bizottság zsidóhitű tagjai: *Heltai* Ferencz dr., *Schweiger* Márton, *Weisz* Berthold; míg mások föltételeket sürgettek. Ime, a zsidóhitű fővárosi bizottsági tagok milyen liberálisan járnak el, ha idegen felekezeti érdek támogatásáról van szó.

— **Egy kitüntetésről** adtunk a minap hirt, *Jónás* Adolf gyulafehérvári nagybirtokos és gyáros nemesítéséről. Róla most a következőket közlik velünk. Másfél évtizede elnöke már a gyulafehérvári zsidó hitközségnek, amely neki nagyon sokat köszönhet, mert *Jónás* Adolf mindig azon törekedett, hogy a hitközség a reá nehezedő terheket könnyen viselhesse. Evégből a felekezeti testület közöltségeit nem egyszer megpótolta a maga zsebéből. De a szegények is nagyon sokat köszönhetnek neki, mert nála nemcsak jó szívet, de mindig nyílt tárczát is találtak. A városban és környékén nagy az ő tekintélye, ámbár soha előtérbe nyomulni nem igyekezett, hanem mindenkor szerényen és csendben folytatta áldásos működését. Mostani nemesítése alkalmából is a chevra-kadisának 500 frtot és a »Malbis Arumim« gyermekfölruházó egyesületnek 100 frtot ajándékozott.

— **Bikur Cholim.** Ez a címe egy budapesti jótékony egyesületnek, a melynek tagjai nagybárra orthodox körökből kerülnek ki. Az egyesületnek igen szép és nemes célja van. A pesti (nem zsidó) kórházakban levő idegen zsidó hitű betegeknek élelmezéséről, vigasztalásáról apróbb bajaik elosztásáról és a lábbadozók támogatásáról, gondoskodik. Szóval a szeretet munkáját végzi a kórházak lakóival szemben. Az egyesületnek ehhez a szép hivatásához bizony jelentékeny anyagi eszközök kellene, de hát ezeknek szükében vannak. Ez a momentum arra indította a pesti izr. hitközség egyik rabbiját, *Pollák* Lázárt, hogy a Rombach-utcai zsinagógában prédikációban kösse hallgatói lelkére az egyesület támogatását. Az egyesület szép céljai elhallgattatják a pártszempontokat és a pesti hitközség rabbija nemes dolgot mivel, mikor ezeken fölül emelkedett. Vajha minden oldalról így gondolkodnának. Esetleges adományok a Bikur-cholim pénztárosához Herzog M. L. és társa cég Király-utca 42. sz. küldendők.

— **Uj regény.** *Selyem és rongy* címmel *Tímár* Szaniszló, az »Egyetértés« szerkesztőségi tagja, a kinek mindig niveaun álló, mindig nemes hangú közleményei az »Egyenlőség«-ben is sűrűn látnak napvilágot, regényt írt. A két kötetes munka a mai társadalomból, a munkásosztályból emeli ki tárgyát és érdekes meséjével, mindvégig előkelő stíljával leköti az olvasó figyelmét. A két kötetre 1 frt 50 krjával lehet előfizetni, mely a szerző: *Tímár* Szaniszló címére, az »Egyetértés« szerkesztőségébe küldendő. A becses munkát melegen ajánlhatjuk.

— **Halálozások.** *Gross* Adolf, Nagy Sándor dr. országgyűlési képviselő édes atyja, 63 éves korában nov. hó 29-én jobblétre szenderült. Érdekes és ösmert alakja volt a főváros társadalmának a magas, szikár öreg ur, a ki tipikus példánya volt a megmagyarosodott zsidónak is. Tetőtől-talpig 48 as és maga is a magyar szabadságharcz egyik kiérdemesült tagja. Mivelt, sokat tud és a tolltól nem idegen, a mit bizonyít a szocializmusról írt, néhány évvel ezelőtt megjelent műve. Előkelő nagy család gyászolja, a kiknek fajdalmát a f. hó 1-én tartott temetés alkalmával a tisztelők nagy serege igyekezett elosztalni. — *Soenger* László az angol-osztrák bank budapesti fiókjának czéggvezetője 41 éves korában elhunyt Budapesten, a főváros kereskedelmi köreiből előkelő szerepet betöltött föltisztviselőt felesége és egy kis lányán kívül tisztelőinek nagy sora gyászolja.

— **Zsidó napszámok.** A »Woskhod« nevű orosz, zsidó felek. lap jelenti Staraya Siniavából a következőket: Mezővároskánk zsidai valóban nagyon boldogok. A környékbeli földbirtokosok szekerei nap-nap után beállítanak ide, hogy a zsidó munkásokat elhordják a mezei munkákra; 30—40 kocsival naponta 300—400 zsidót visznek így munkába, este pedig hazahozzák őket. A környékünkbeli czukorgyár is zsidó munkásokat foglalkoztat; ilyformán a szegény emberek gazdasági helyzete jelentékenyen megjavult. Fájdalom, a hideg idő beálltával, megint visszaesnek nyomoruságukba. A földbirtokosok szívesen alkalmaznának egész esztendőre zsidó munkásokat; a rendőség azonban pontosan betartja a törvénynek azt a rendelkezését, hogy a zsidóknak falvakon mezővárosokban lakniok nem szabad.

— **Uj egyetemi tanár.** *Sternfeld* R. drt, a berlini egyetem magántanárát ugyanoda a történelmi tanszakra rendes egyetemi tanárrá nevezték ki.

— **Szentföldi kiállítás Londonban.** A szentföldi zsidó gyarmatok terménykiállítása most Londonban van, amelyet a Toyeber-hallban a lordkancellár nyitott meg. A kiállítás jövedelme a jeruzsálemi zsidó misszió új kórházának alapja javára esik. A lordkancellár hosszabb megnyitó beszédében utalt arra a jelenségre, hogy a zsidók egy része, különösen azok, kik sokat szenvednek hazájukban, visszamennek a szentföldre, ahol most 60,000 lakos között vagy 40—45,000-en lehetnek.

— **Eljegyzés.** *Stein* László dr., a Bródy Adél-féle gyermekkórház segédorvosa jegyet váltott *Silberer* Lujza kisasszonnyal, *Silberer* S. budapesti ékszerész művelt és kedves leányával.

* **Orgonaeladás.** A temesvári izr. hitközségnek volt — jelenleg Bécsben lakó — tagja *Weisz* Ede ur, nevezett hitközségnek egy új orgona felállítása czéljából 4000 forintot ajándékozván, a temesvári hitközség a jelenleg templomában használatban levő orgonáját eladni szándékozik és eziránti hirdetményét lapunk mai számában teszi közzé, melyre az érdekelődőket ezennel figyelmeztetjük.

— **A »Zsidó Híradó«** című lap nyilván arra számít, hogy olvasói közül senki sem látja az »Egyenlőség«-et. Különbben alig bátorkodnék e heti »Felelet az Egyenlőségnek« című vezércikkében olyan dolgokat fogni rám, mik soha sem jutottak eszembe s olyanokat czífolni, miket soh'sem írtam. Amiket »A magyar szó érdekében« cz. cikkemben fölhoztam s amiknek igazságát elősmerte előttem az orthodoxia feje, *Lipschitz* Lipót rabbi is, — azokat a »Zsidó Híradó« nemcsak, hogy nem czáfolja, de meg sem említi. Amiket czáfol, azok mind olyan állítások, miket a cikkíró maga költött s amiket megemlít, olyan dolgok, miket maga eszelt ki. Olvasóinál nyilván azt akarta elérni a »Zsidó Híradó«, hogy azt higgyék, hogy az »Egyenlőség«-ben csakugyan meg voltak azok az alávaló dolgok, mikkel szemben ő hősiesen megvédi az orthodoxiát. Nem mondom, hogy az ilyen eljárás nélkülözne a fortélyosságot, az agyafurtságot, de hogy hecsületes is volna, a journalisztikai tisztességgel össze is férhető, azt a legtágabb lelkiösmeretesség mellett sem állíthatja senki sem.

Szabolcsi Miksa.

Egy vallás, két vallás...

— Regény. —

Írta: **H a b e r s a m u.**

(78. folytatás.)

Árpád régi dolgokkal hozakodott elő, a gyerekekről, amikor vakációzni még hazajárt és a kerítésen át nézte a Rebekát kis kertjében tenni-venni, avagy a kapujokba kiállván s nekidülvén a kapufélfának, odaodasanditgatott a Rebekáék átellenes boltjába.

Olyan jól esett ez a visszaemlékezés. Rebeka egészen fölvidult tőle. Bizony még tapskolni is szeretett volna a két kezével, úgy amiként akkor tette, amikor színes pillangó szállott kis kertjében az ojtott rózsára.

Szerencsére, az Eisenék boltjában mutatkozott valaki. Eisenné már amugy is érezte, hogy ő most fölösleges a fiatalok között és lopva elhuzódott mellőlük, hogy a szobában keressen valami dolgot, rakosgatni, csinósítani valót — meg aztán hogy ebből is láthassa az Árpád: minő jó gazdasszony a Rebeka mamája.

A boltban mutatkozó vevő, megkopogtatta a szobaajtót:

— Van itt valaki?

Erre azután Eisenné szépen kisurrant.

De a Rebeka csak most ijedt meg igazában. Én istenem, egyedül lenni egy nagy fiatal emberrel, akinek már bajusza is van! — így hűledezett magában és tétova szemmel nézett körül a szobában: vajjon ott vannak-e testvérkéi?

Ott voltak és egy sarokban játszadoztak főzőcskét. Nyilvánvaló, nem ügyeltek a fiatalokra.

Rebeka szeretett volna szólani, hogy: gyerekek ide-néztek; de hang nem akadt ajakára. Emiatt azután megzavarodott és figyelmetlenül tekintgetett jobbra-balra, úgy hogy Árpád is észre vette a nyugtalanságot.

— Untatom talán — kérdezte az ifju elfogódott, remegő hangon, amiből a vér szilaj vágatása érzett ki.

Rebeka ijedten nézett reá, azután elmosolyodott és csak a fejével intett nemet. A két orcájára pedig tüzes rózsaszínű; a szemében egy-egy égő csillag tüze villant meg; nyitva feledett, szépmetszésű ajaka mögül pedig kicsillámlott fogainak hófehér zománca.

Forró volt a lég, forró, aminő kevés akad egy ember életében; igazán talán csak egyszer. Ezt az alkalmat megragadni — életbölcseleg; elmulasztani sok boldogtalanság forrása.

Árpád hirtelen fölállott. Rebeka félen és mégis a soha nem érzett gyönyörűség égő, boldog tekintetével, tagjaiban szinte zsibbadást, alétsáogt érezvén, tekintett reá.

Az ifju megragadta a leány kezét:

— Rebeka!

A leány föl pattant, s amint szeméből kisurgázzott a szívében-vérében lobogó láng, Árpád szabad karjával hirtelen átkapta Rebekát. Az ajkak összeétek, összetapadtak és behunyt szemük elől eltűnt a föld, a környezet.

Hosszu volt a csók; de mégis vége szakadt és Rebeka röstelkedve huzódott a konyha felé:

— Menjen, maga, — így hessegette Árpádot.

Ez pedig ellenkezőleg, annál közelebb igyekezett hozzá férközni.

A gyerekek figyelni kezdték a jelenetet; abbahagyták a főzőcskét és mikor látták, hogy Árpád szenvedélynek lobogásától, mint riadoz nénjük, előállott a fucska, a Náczi és félig pityogó hangon tiltakozott:

— Árpád ur, ne bántsa a Rebekát, megmondom a mamának.

Erre azután sirni, szepegni kezdtek a gyerekek:

— Mama — mama — az Árpád bácsi — bánt...

No hiszen megriadt erre a Rebeka. Nem félt többé Árpádtól, hanem a gyerekeket igyekezett csitíogatni.

— Dehogy, dehogy, Náczi — dehogy bánt.

Az Árpád is nagyhirtelen segített a megnyugtásban. Hanem hát ez nem használt. A Náczi gyerek csak annál keservesebben fogta az ő dolgát és bizonybizony belekapott az elbődülésbe, amire Rebeka a kis tenyerével hirtelen befogta a gyerek száját.

De már erre a mama is jött. Behozta a kíváncsiság: baj van-e?

Hát volt. Most zavarodtak meg csak igazában a fiatalok. Hogyan mentsék a Náczi riadóját és hogyan tisztázzák a helyzetet? Hazugsághoz forduljanak?

Rebeka és Árpád egymásra néztek, mintha egymástól kértek volna tanácsot.

Pár pillanatnyi hallgatás után, melyet csak a gyerekek szepegése zavart meg és mialatt Eisenné a fiatalokra tekintgetvén, kereste a megoldást, Árpád ünnepélyes hangon megszólalt:

— Édes Eisenné asszony! Sohase csudálkozzék rajtunk. A gyerekek megriadtak, mert azt hitték, hogy bántani akarom a Rebekát. Gondolhatja, hogy ez a szándék távol áll tőlem. Ellenkezőleg; én, nyíltan vallom. azért jöttem, hogy felém hajlítsam a Rebeka szívét, akit én régóta szeretek...

A leány erre mód nélkül el volt foglalva a gyerekekkel s Árpád ha oda-odasandított is, de folytatta beszédét:

— Tudja édes Eisenné! (szeretném bizalmasabb néven nevezni)...

— Kissé hamar! — jegyezte meg az asszony.

— Tudja kérem — beszélt Árpád tovább —, az ilyen dolog fiatalok között lelkiizgalommal jár; a lobogó érzelem a férfinál kilép rendes medréből s a nő szeméremzetével hirtelen viaskodni kezd. Keressük az önfeledt pillanatot, amikor az egymást megértő szívek egymásra borulnak...

— Szépen beszél a doktor ur és szép szóval menti a hibáját.

— Bocsánat, nem ösmerem be, hogy hibáztam volna, mert nem tudhatom be hibának, ha meg akarom magam értetni és a viszonzott szerelem bizonyosságát keresem

— Igen, mama! — mondta Rebeka csodás bátorsággal és tőle szokatlan elszántsággal.

— Ugy? Hát a kisasszonynak tetszik ez? — kérdezte az anya csipősen.

A leány hallgatott; de Árpád megszólalt újra és pedig nála is nem mindennapi, komoly, ünnepélyes hangon:

— Én tisztességes szándékkal jöttem és ezennel van szerencsém megkérni a Rebeka kezét.

(Folytatása következik.)

* A »kőbányai polgári serfőző-részvénytársaság« f. hó 2-ikán tartotta meg közgyűlését. Az idei, csak 9 hónapra terjedt üzem-időszakról előterjesztett zárszámadatok, valamint az igazgatóság indítványai jóváhagyattak és elhatározottak, hogy a mai naptól kezdve részvényenkint 4 frt osztalék fizetessék ki. A 4. számú szelvény beváltása — a 3. számú szelvény egyidejű bevonása mellett — Budapesten a magyar ipar- és kereskedelmi bank részvénytársaságnál és a magyar leszámítoló és pénzváltó banknál, Bécsben az angol-osztrák banknál történik. Az összesen 82.406 frt 55 kr-ra rugó leírások levonása után, a tavalyi nyereségáthozattal együtt 99.432 frt 67 kr. állott rendelkezésre, mely összegből 80.000 frt az esedékes szelvény beváltására fordítatik, míg a fennmaradó összeg a tartalékalap gyarapítására és az igazgatóság jutalékának bevonása után új számlára vezetetik elő. Az igazgatóság kisorolt tagjai: madarasi Beck Miksa, Lukács József és Pösch Gyula urak, valamint a felügyelő bizottság tagjai újból megválasztottak.

Legismeretesebb
magyar
gyártmány.

Gőzcséplők

Minden az összes gazdasági gépszakmába vágó
felvilágosítással és tanácssal,

ugyszintén

általános árjegyzékkel
vagy részletes

költségvetéssel,

szívesen és díjmentesen szolgál.

Első Magyar Gazdasági Gépgyár
részvény-társulat.

Gyártelep: Budapest, külső váci-út 7. szám.

Czimre ügyelni tessék!

Szt. LUKÁCS-fürdő
téli- és nyári-
gyógyhely.

Nagy kénes iszapfürdő,
iszapborogatás, douche-massage, kő- és
kádfürdő, rheuma, köszvény, neuralgiák,
ischias stb. ellen.
Gőzfürdők, uszodák.
Olcsó és szép lakások.
Prospektust küld ingyen az igazgatóság,
Budapesten.

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz.

Budapest, VI., Teréz-körút 40—42. sz.

1897. évi november hóban 635 jutalékrész irattatott be és
nászjutalékok fejében 15,662 frt 73 kr. fizettetett ki.

1897. január hó 1-étől november hó 30-áig beirt összes
jutalékrészek száma 6542 és a kifizetett nászjutalékok
összege 214,767 frt 54 kr.

A sziráki izr. anyakerületi hitközségtől.

Pályázat.

A sziráki izr. anyakerületi hitközségnél 1898. évi
január hó 1-én betöltendő rabbi-helyettesi (magyar
hitszónok) anyakönyvvezetőséggel egybekötött שוחט ובודק
וקורא és jó előimádkozói állásra pályázat hirdetik
Évi javadalmazása 500 frt fizetés, természetbeni lakás,
שחיטה s a szokásos mellékjövedelem és esetleg ראש
כל נדרי és יום כפור nagy ünnepeken a מוסף és כל נדרי
helyes és jó előimádkozásért külön még 50 frt fizetés
biztosítatik.

Pályázni kívánók felhivatnak, pályázataikat, melyek-
ben a magyar honosság, anyakönyvek vezetésére előirt
törvényes kvalifikáció, a rabbisági teendők végzésére
való képesség, valamint a metszői teendők végzésére
három elismert rabbtól התרות és קבדות eredeti vagy
azoknak hitelesített másolati szövegben beigazolandó jo-
gosultság és a magyar hitszónoklatok tartására, valamint
eddig működéséről szóló eredeti bizonyítványokkal fel-
szerelt folyamodványokat, melyekben életkoruk és csa-
ládi állapotok kitüntetve legyen, f. évi deczember hó 8-ig
alóirt előjárásához Szirákra (Nógrád-megye) küldjék be.

Próbaelődásra csakis a meghívottak fognak bo-
csátatni. Csak a megválasztott számára biztosítatik
30 frt uti és átköltözködési átalány. A megválasztott tar-
tozik egyuttal a hitközségi, valamint a kerületjegyzői
teendőket is végezni.

A választás f. évi deczember havában fog megej-
tetni és a megválasztott 3 évi időtartamára választatik
és állását 1898. évi január hó 1-én tartozik elfoglalni

Kelt Szirákon, 1897. évi október hó 31-én.

A sziráki izr. anyakerület-hitközség előjárósága.

HIRDETÉSEK.

In meinem Verlage erschien soeben:

שיר השירים

Weltliche Gedichte des

Abu Ajjub Soleiman b. Jahja Ibn Gabirol

unter Mitwirkung

namhafter Gelehrter, nach Handschriften und Druckwerken
bearbeitet und mit Anmerkungen und Einleitung versehen von

Dr. H. Bródy.

Heft I. Preis: Mark 1.20.

Das ganze Werk erscheint in circa 8 Lieferungen.

M. POPPELAUER, Berlin C., Neue Friedrichstrasse 61.

Épen most jelent meg és minden könyvkereskedésben kapható:

LANT és BIBLIA

vallásos és egyéb költemények.

Írta: HEVESS KORNÉL.

Ára füzve: 1 frt 20 kr.; kötve: 2 frt.

SINGER és WOLFNER bizománya.

Megrendelhető az »EGYENLŐSÉG« kiadóhivatalánál is.

TELEFON HIRMONDÓ

A

világ egyetlen beszélő ujsága.

Előfizetés 3 óra 4 frt 50 kr.

Berendezés ingyen.

Korán reggeltől késő estig a legújabb híreket közli.

— Este —

Operaházi vagy népszínházi előadás vagy házi hangverseny,

ezek után

ötször hetenként katonazene.

KOHN ARNOLD

gazdag sirkóraktárát

Budapest, Károly-körút 15. sz.

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkóállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámlálásért kezeskedik a cég jó hírneve

→ Szombaton és ünnepnapokon zárva. ←

„STAR“

ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG, LONDON.

— Alapított 1843-ik évben. —

Érvényben levő biztosítások:

364.557,850 korona.

Biztosítási alap:

95.168,367 korona.

Az 1894-ik évben az utolsó öt évi időszakra nyereségy-osztalék fejében a biztosított felek közt

12.800,700 korona

osztott szét.

Bármely módozat szerinti életbiztosításokat legolcsóbb díjak és legkedvezőbb feltételek mellett felvesz és felvilágosítással készségesen szolgál

A MAGYARORSZÁGI VEZÉRIGAZGATÓSÁG
BUDAPEST, TERÉZ-KÖRUT 20
ORMOS FELIX, vezérigazgató.

Referenciát ad a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.

A Bűvészet Könyve.

Írta: **TOLNAI SIMON.**

Előszóval elátta: **TÓTH BÉLA.**

Rendkívül érdekes könyv jelent meg fenti cím alatt a könyvpiacon.

A 17 ívnyi vaskos kötet tartalmát nagyban emeli ama 400 drb rajz, mely a műben előfordul. Rendkívül megkönynyítik a mutatóvnyok kivitelét a rajzok pontos készítése. Sőt a mutatóvnyok megkönynyítésére egy-egy nehezebb mutatóvny 4—5 rajzban van megmagyarázva.

Mindazon titokzatos csodák, melyeket az indus fakirok, a perzsa mágusok és a hírneves európai bűvészek, mint Herrmann tanár, Bergher, Fox, L'honune Masque, Márián Bellocini stb. stb. produkáltak, meg vannak magyarázva ezen könyvben és ugyanazon

kat bárki is előadhatja, de ettől eltekintve páratlanul érdekes és tanulságos olvasmányt képez mindenki számára. A spiritizmussal külön fejezetben foglalkozik. — Bátran mondhatjuk, hogy aki ezt a könyvet elolvassa, nem lesz spiritista. Kézzel foghatóan be van bizonyítva, hogy jelennek meg a »szellemek«, a »szellemkezek lenyomata«. — Cumberland, Bastian stb. híres spiritisták mutatóvnyai le vannak írva úgy, hogy bárki azonnal elő is adhatja mindentféle szellemek segítségével nélkül.

Megrendelhető az »Egyenlőség« kiadóhivatalában.

Füzve 2 frt 50 kr.. díszkötésben 3 frt.

MAGYAR IPAR!

PFÁHN KÁROLY ÉS TÁRSAI,
TÜKÖR-,
kép-, dísz-keret,
aranyozott árúk és
aranylécz gyára.

Dús választék
képekben és tükrökben is.

Raktár:

BUDAPEST,

VII., Károly-körút 9.

Orgona-Eladás!

Egy nagy és szép, még igen jó karban levő, jelenleg a temesvári izraelita hitközségnek (belvárosi) templomában használatban levő

ORGONA

— egy a nevezett hitközségnek ajándékozott új orgonának felállítása végett —

olesó áron eladó.

Szives ajánlatokat folyó évi december hó végéig elfogad:

A temesvári izr. hitközség elnöksége

Kümmelheim Armin,
titkár.

Sternthal Salamon,
elnök.

SCHLICK-FÉLE

Vasöntöde és Gépgyár Részv.-Társaság
BUDAPEST.

Gyár és irodák:

VI., Külső-váci-út 29-37. sz.

Ajánlja magát következők készítésére és szállítására,
ugymint:

vashidak és tetőszerkezetek,
szögecselt és hengerelt vastartók,
gözkazánok és gőzgépek, zsillipek,

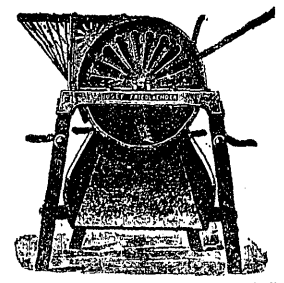
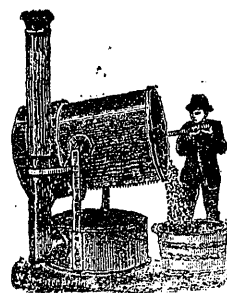
↳ átereszek ↳

kiváló jónak bizonyult rendszer szerint,
kör-szivattyúk és vízvezetési-csővek
minden nagyságban.

Fölhuzók kézi-, víz- és gőzerőre.

Vasúti kocsik.

»REFORM« viztisztító készülékek (Popelka szabadalma).

Szeckavágók

járgány- és kézi hajtásra,

Répvágók,

legújabb szabadalmazott

„RAPID“ darálógépek

Wentzki-féle szabad.

gyorstakarmány-füllesztők

nagy készletben.

FRIEDLAENDER JÓZSEF

GÉPGYÁRA,

Budapest, VIII., Külső kerepesi-út 1.

Az összes gazdasági gépek gyártása.

Arjegyzékek ingyen és bérmentve.